

Introductie

De vier grote gemeenten (G4) hanteren in hun WMO-beleid de volgende beleidsdoelstelling: 'Minder daklozen, minder overlast: betere opvang en zorg'. In navolging van de G4 hebben de 39 andere WMO-centrumgemeenten deze doelstelling in hun Stedelijk Kompas uitgewerkt. Het verbeteren van de uitstroom uit de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang vormt daarbij een belangrijk onderdeel. Om cliënten zo zelfstandig mogelijk te laten wonen en om voldoende capaciteit vrij te kunnen houden in de opvang, is een goede doorstroming van cliënten vanuit de instellingen naar zelfstandige woonruimte namelijk onontbeerlijk. De meesten zijn daarbij aangewezen op de sociale huursector.

Er is voldoende woonruimte voor de uitstromers nodig, die past bij de mate van zelfstandigheid van de cliënten. Probleemloos zelfstandig wonen is niet voor iedereen vanzelfsprekend, vaak zijn alternatieve woonvormen nodig.

Woonladder

In 2004 introduceerde Tweede-Kamerlid Co Verdaas het begrip 'woonladder', om aan te geven dat er op de woningmarkt een aantal treden bestaat tussen de straat en het reguliere wonen. De tussenliggende treden zouden een functie kunnen vervullen voor zowel dak- en thuislozen als voor mensen die uit hun woning worden gezet vanwege huurschulden of woonoverlast.

In het rapport 'Wonen aan de onderkant' heeft de Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV) het begrip woonladder nader uitgewerkt aan de hand van definities en begrippen van de Europese kooporganisatie FEANTSA. De SEV komt daarbij tot de volgende tien treden die samen de onderkant van de woonladder vormen. Deze treden moeten gezien worden als een samenhangend geheel, zonder dat er sprake is van hiërarchie tussen de treden.

Factsheet Samen werken aan de woonladder

Dakloos

1. Leven in de openbare ruimte
2. Verblijf in een nachtopvang

Thuisloos

3. Verblijf in een opvanghuis of hostel
4. Verblijf in een tijdelijke woning
5. Verblijf in instituten
(gevangenis, psychiatrische instelling)

Onzeker gehuisvest

6. Wonen in geormerkte woning met begeleiding
7. Tijdelijk en onvrijwillig wonen bij familie of vrienden
8. Wonen in een huis zonder legaal huurcontract (onrechtmatige bewoning, illegale onderverhuur)

Inadequaat gehuisvest

9. Wonen in tijdelijke constructies (zomerhuisjes, slooppanden, caravans)
10. Wonen in een woning die ongeschikt is verklaard voor bewoning (illegale pensions)
(Bron: FEANTSA/SEV, 2005)

Woningcorporaties

Woningcorporaties zijn er in de eerste plaats voor mensen die moeilijkheden ondervinden bij het vinden van passende woonruimte. Hiernaast investeren ze ook in goede en betaalbare huisvesting voor andere doelgroepen en in de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Aedes, de brancheorganisatie van de woningcorporaties, vermeldt over de rol van haar leden onder meer het volgende:

'Niemand hoeft te leven zonder dak boven het hoofd. Alle bijzondere doelgroepen en kwetsbare personen, zoals dak- en thuislozen, zwerfjongeren, asielzoekers en slachtoffers van huiselijk geweld en andere huishoudens in een schrijnende huisvestingssituatie, komen bij ons onder dak.

Daartoe hebben we lokaal een sluitend stelsel van afspraken. Wij wooncorporaties kunnen deze ambitie waarmaken als de zorg, begeleiding en het onderwijs van deze groepen is gewaarborgd en zullen coalities sluiten met partners, waaronder de maatschappelijke opvang'.

Corporaties werken daarom nauw samen met de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang bij het huisvesten van cliënten die uit de voorzieningen uitstromen. In vele gemeenten zijn goede afspraken gemaakt tussen opvangvoorzieningen, woningcorporaties en de gemeente om de uitstroom naar reguliere huisvesting mogelijk te maken. Daarbij zijn ook samenwerkingsverbanden ontstaan met organisaties op het gebied van werken, reïntegratie, scholing en schuldhulpverlening.

Take Off

Een goed voorbeeld van zo'n samenwerkingsverband is het concept Take Off, een initiatief van de Federatie Opvang, Aedes en de Stichting Zwerfjongeren Nederland. Hierin werken woningcorporaties en opvanginstellingen op een geïntegreerde manier samen om jongeren onderdak, begeleiding en toeleiding naar werk of onderwijs te bieden. De corporatie zorgt volgens het concept niet alleen voor de huisvesting, maar is ook verantwoordelijk voor het bieden van werk of een stage- of werkervaringsplaats; dat kan bij de corporatie zelf of bij een bedrijf waarmee de corporatie zaken doet. Opvanginstellingen zijn verantwoordelijk voor de woonbegeleiding en coaching. Het is de bedoeling dat de jongeren na een periode van maximaal twee jaar in staat zijn om zelfstandig te wonen en op eigen kracht een baan te vinden.

Vraag en aanbod

Willen dit soort samenwerkingsverbanden tussen opvanginstellingen, woningcorporaties en gemeenten kans van slagen hebben, dan moet er op regionaal en lokaal niveau inzicht zijn in de vraag naar opvang en het aanbod aan voorzieningen en huisvestingsmogelijkheden.

Allereerst is de vraag van belang. Duidelijk moet zijn welke kwantitatieve en kwalitatieve behoefte er bij welke bijzondere doelgroepen bestaat aan verschillende vormen van huisvesting, en wat de benodigde begeleiding daarbij moet zijn. Op basis van die informatie kan vervolgens bepaald worden hoe het aanbod aan huisvesting en begeleiding eruit dient te zien en welke organisaties een rol kunnen spelen.

Als de betrokken lokale partijen hier serieus mee aan de slag willen gaan en er een goed bestuurlijk draagvlak aanwezig is, kan er regionaal en lokaal gewerkt worden aan een woonladder die alle noodzakelijke treden bevat. Inmiddels zijn hier al heel wat inspirerende voorbeelden van te vinden. Op de websites van de Federatie Opvang (www.opvang.nl) en van het project Geef opvang de ruimte (www.geefopvangderuimte.nl), een samenwerkingsverband tussen de Federatie Opvang en Aedes, is informatie over praktijkvoorbeelden te vinden.